DOMSTOLENS KENDELSE (Første Afdeling)
14. oktober 2002 *

I sag C-158/01,

angående en anmodning, som Circuit Court, County of Cork (Irland) i medfør af artikel 234 EF har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Catherine Withers

mod

Samantha Delaney,

Motor Insurers Bureau of Ireland (MIBI),

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende en fortolkning af Rådets direktiv 72/166/EØF af 24. april 1972 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse (EFT L 103, s. 1) og Rådets andet direktiv 84/5/EØF af

* Processprog: engelsk.

30. december 1983 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer (EFT 1984 L 8, s. 17),

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Jann (refererende dommer), og dommerne M. Wathelet og A. Rosas,

generaladvokat: S. Alber
justitssekretær: R. Grass,

efter at den forelæggende ret er blevet underrettet om, at Domstolen har til hensigt at træffe afgørelse ved begrundet kendelse i henhold til procesreglementets artikel 104, stk. 3,

efter at hovedsagens parter, medlemsstaterne og de institutioner, der er nævnt i artikel 20 i EF-statutten for Domstolen, er blevet anmodet om at fremkomme med deres eventuelle bemærkninger hertil,

efter at have hørt generaladvokaten,

afsagt følgende

Kendelse

1 Ved dom af 9. marts 2001, indgået til Domstolen den 17. april 2000, har Circuit Court, County of Cork i medfør af artikel 234 EF forelagt tre præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af Rådets direktiv 72/166/EØF af 24. april 1972 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse (EFT L 103, s. 1, herefter »første direktiv«) og Rådets andet direktiv 84/5/EØF af 30. december 1983 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer (EFT 1984 L 8, s. 17, herefter »andet direktiv«).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag, som Catherine Withers har anlagt mod Samantha Delaney og Motor Insurers Bureau of Ireland (herefter »MIBI«), vedrørende erstatning for Withers' tab, der følger af hendes søns død i et trafikuheld.

Fællesskabsbestemmelserne

3 Første direktivs artikel 3, stk. 1, bestemmer:

»Hver medlemsstat træffer [...] alle formålstjenlige foranstaltninger for at sikre, at erstatningsansvaret for køretøjer, der er hjemmehørende i det pågældende land, er dækket af en forsikring. Der træffes inden for rammerne af disse foranstaltninger bestemmelse om, hvilke skader der dækkes, samt om forsikringens nærmere vilkår.«

4 Som det fremgår af tredje betragtning til det andet direktiv, blev direktivet vedtaget med henblik på at nedbringe de betydelige forskelle, der fortsat består mellem medlemsstaternes lovgivninger med hensyn til omfanget af den lovpligtige forsikring. Med henblik herpå bestemmer artikel 1, stk. 1 og 2, i andet direktiv, at forsikringen, der er omhandlet i artikel 3, stk. 1, i første direktiv, skal dække tingsskade såvel som personskade op til bestemte beløb. Andet direktivs artikel 3 præciserer, at familiemedlemmer til forsikringstageren, til føreren eller til enhver anden person, der er erstatningsansvarlig for en skade, som er dækket af den i dette direktivs artikel 1, stk. 1, omhandlede forsikring, ikke under henvisning til dette slægtskab kan undtages fra forsikringens dækningsområde for så vidt angår personskader.

5 Som anført i femte betragtning til Rådets tredje direktiv 90/232/EØF af 14. maj 1990 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer (EFT L 129, s. 33, herefter »tredje direktiv«), blev direktivet navnlig vedtaget med henblik på at udfylde lakuner i den lovpligtige forsikringsdækning af passagerer i motorkøretøjer i visse medlemsstater. Med

henblik herpå bestemmer tredje direktivs artikel 1, at den i første direktivs artikel 3, stk. 1, omhandlede forsikring skal dække ansvaret for personskader, der ved færdsel med et køretøj forvoldes på andre passagerer end føreren. I overensstemmelse med tredje direktivs artikel 6, stk. 2, havde Irland en frist indtil den 31. december 1995 til at efterkomme artikel 1 for så vidt angår andre køretøjer end motorcykler.

De irske bestemmelser

6 Det er udtrykkeligt anført i forelæggelseskendelsen, at den lovgivning, der skal anvendes, er den, der var gældende på tidspunktet for det uheld, der gav anledning til tvisten i hovedsagen, dvs. den 23. juli 1995.

7 På dette tidspunkt opstillede Section 56 i Road Traffic Act fra 1961 (færdselsloven) det princip, at erstatningsansvar i forbindelse med benyttelsen af motordrevne køretøjer skulle være dækket af en forsikring.

8 Section 65 i samme lov bestemte, at der ikke var krav om en sådan forsikringspligt for så vidt angik erstatningsansvar over for passagerer i motordrevne køretøjer.

9 Ifølge Section 65 kunne den kompetente minister imidlertid også i medfør af loven udstede bekendtgørelser med angivelse af visse køretøjer, hvor forsikringen skulle dække erstatningsansvar over for passagerer. Lovens Section 65 forbød imidlertid ministeren at udvide denne forsikringspligt til at til også at omfatte en del af et køretøj, bortset fra busser og lignende, medmindre denne del var beregnet til passagerer og konstrueret med sæder til passagerne.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

10 Den 23. juli 1995 blev Catherine Withers' søn, Thomas Sheehan, dræbt i en trafikulykke, da Samantha Delaney, som førte det køretøj, han var passager i, mistede herredømmet over det og kørte i grøften.

11 Køretøjet var en Citroën C 15 D diesel varevogn, som var hjemmehørende i Irland. Køretøjet havde kun to sæder — til føreren og en passager på forsædet. Thomas Sheehan havde taget plads bag forsæderne i et lukket rum uden sæder.

12 Catherine Withers anlagde dels på egne vegne, dels på vegne af alle personer, der forsørgedes af afdøde, en erstatningssag mod Samantha Delaney og MIBI. MIBI er et organ, der på visse betingelser udbetaler erstatning til ofre for trafikulykker, der er forvoldt af førere, der er enten uforsikrede, utilstrækkeligt forsikrede eller ikke identificerede, i de tilfælde hvor der var et krav om forsikring i henhold til Section 56 i Road Traffic Act fra 1961.

13 Catherine Withers har gjort gældende, at den irske lovgivning, der var gældende på ulykkestidspunktet, ikke udgjorde en korrekt gennemførelse af første og andet direktiv. Da Circuit Court, County of Cork, fandt, at løsningen af tvisten således rejste et fællesskabsretligt spørgsmål, besluttede den at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Var Irland efter en korrekt fortolkning af bestemmelserne i direktiv 72/166/EØF af 24. april 1972 og direktiv 84/5/EØF af 30. december 1983 den 23. juli 1995 berettiget til at opretholde bestemmelser (Section 65 i Road Traffic Act 1961 og Road Traffic (Compulsory Insurance) Regulations 1962), hvorefter der ikke var forsikringspligt for så vidt angik passagerer, som kom til skade i »en del af et køretøj bortset fra store busser o.l. ("public service vehicles"), medmindre denne del af køretøjet er beregnet til passagerer og konstrueret med sæder til disse«?

2) Hvis spørgsmål 1 skal besvares således, at Irland ikke var berettiget hertil og overtrådte sine forpligtelser i den henseende, er Irland da erstatningsansvarlig over for sagsøgeren, hvis sagsøgeren ikke i forbindelse med sin afdøde søns død kan opnå erstatning fra MIBI, dvs. det organ, Irland har godkendt i henhold til artikel 1, stk. 4, i Rådets direktiv 84/5/EØF?

3) Hvis spørgsmål 1 skal besvares således, at Irland overtrådte sine forpligtelser, kan Cork Circuit Court da direkte pålægge staten at yde erstatning efter principperne i Francovich-sagen uden at anvende direktivet over for det statsorgan, der har misligholdt forpligtelsen, eller kan dette først gøres, efter

at det er afgjort, at direktivet ikke kan påberåbes over for sagsøgte (f.eks. fordi det ikke opfylder de kriterier, der skal være opfyldt, for at det kan påberåbes ved domstolene og dermed få direkte virkning)?«

De præjudicielle spørgsmål

14 Da besvarelsen af det første spørgsmål klart kan udledes af Domstolens retspraksis, hvilket gør behandlingen af andet og tredje spørgsmål unødvendigt underrettede Domstolen i henhold til procesreglementets artikel 104, stk. 3, den forelæggende ret om, at den havde til hensigt at træffe afgørelse ved begrundet kendelse, ligesom Domstolen anmodede de parter eller andre, der er nævnt i artikel 20 i EF-statutten for Domstolen, om at fremkomme med deres eventuelle bemærkninger hertil.

15 Catherine Withers, MIBI, den irske regering og Kommissionen har indleveret deres indlæg inden for den fastsatte frist. MIBI, den irske regering og Kommissionen har i princippet tilsluttet sig Domstolens hensigt om at træffe afgørelse ved begrundet kendelse. Catherine Withers har givet udtryk for tvivl med hensyn til det hensigtsmæssige i at anvende denne procedure i lyset af det andet og tredje spørgsmål, der ifølge hende skal besvares.

Første spørgsmål

16 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om første og andet direktiv overlader det til medlemsstaterne at fastlægge rækkevidden og betingelserne for dækningen af passagerne.

17 Det bemærkes i den forbindelse, at Domstolen i præmis 26-32 i dom af 14. september 2000 Mendes Ferreira og Delgado Correia Ferreira (sag C-348/98, Sml. I, s. 6711) præciserede de forpligtelser, der påhviler medlemsstaterne i henhold til disse direktiver.

18 Det fremgår af denne doms præmisser, at medlemsstaterne inden for den ramme, der er defineret i første og andet direktiv, forbliver kompetente til at fastlægge forsikringsdækningen for passagerer, under forudsætning af, at passagerer, der er familiemedlemmer til den forsikrede, til føreren eller til enhver anden ansvarlig, indrømmes samme dækning som den, der gives til andre passagerer.

19 Domstolen fastslog således i præmis 32 i Mendes Ferreira og Delgado Correia Ferreira-dommen, at første direktivs artikel 3, stk. 1, som præciseret og suppleret i andet direktiv, og andet direktivs artikel 3 skal fortolkes således, at hvis national ret i en medlemsstat foreskriver lovpligtig dækning af personskader forvoldt på tredjemænd, som vederlagsfrit befordres som passagerer, uanset om der er udvist culpa af føreren af køretøjet, der har forvoldt uheldet, skal den træffe bestemmelse om den samme dækning af personskade forvoldt på passagerer, der er familiemedlemmer til forsikringstageren eller til føreren, men hvis national ret i medlemsstaten derimod ikke foreskriver en sådan dækning af personskade forvoldt på tredjemænd, der er passagerer, pålægger andet direktivs artikel 3 ikke medlemsstaten nogen forpligtelse til at træffe bestemmelse om en sådan dækning af personskade forvoldt på passagerer, der er familiemedlemmer til forsikringstageren eller til føreren.

20 Således som Domstolen har bemærket, har tredje direktivs artikel 1 ganske vist udstrakt den lovpligtige dækning i henhold til første direktivs artikel 3, stk. 1, som præciseret og udbygget ved andet direktiv, til at omfatte personskade forvoldt på andre passagerer end føreren (Mendes Ferreira og Delgado Correia

Ferreira-dommen, præmis 34). Imidlertid fandt det uheld, som har givet anledning til tvisten i hovedsagen, sted den 23. juli 1995, dvs. inden udløbet af den gennemførelsesfrist, som i tredje direktiv er fastsat for Irland, nemlig den 31. december 1995. Dette direktiv kan derfor ikke påberåbes af parterne i hovedsagen for den forelæggende ret (Mendes Ferreira og Delgado Correia Ferreira-dommen, præmis 33).

21 Det kan derfor klart udledes af Mendes Ferreira og Delgado Correia Ferreira-dommen, at første og andet direktiv ikke pålægger medlemsstaterne at bestemme, at forsikringen skal dække personskader på de passagerer, der befordres i en del af et køretøj, der ikke er indrettet til transport af siddende passagerer.

22 Det første præjudicielle spørgsmål bør herefter besvares med, at første og andet direktiv ikke er til hinder for opretholdelsen af nationale bestemmelser, hvorefter den forsikringspligt for det civile erstatningsansvar, der følger af færdsel med motorkøretøjer, ikke dækker personskader på passagerer, der transporteres i en del af et køretøj, bortset fra store busser og lignende, medmindre denne del af køretøjet er beregnet til passagerer og konstrueret med sæder til disse.

Det andet og tredje spørgsmål

23 Når henses til svaret på det første spørgsmål, er det ufornødent at besvare det andet og det tredje spørgsmål.

Sagens omkostninger

24 De udgifter, der er afholdt af den irske regering og Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Circuit Court, County of Cork, ved dom af 9. marts 2001, for ret:

Rådets direktiv 72/166/EØF af 24. april 1972 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse og Rådets andet direktiv 84/5/EØF af 30. december 1983 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer skal fortolkes således, at de ikke er til

hinder for opretholdelsen af nationale bestemmelser, hvorefter den forsikringspligt for det civile erstatningsansvar, der følger af færdsel med motorkøretøjer, ikke dækker personskader på passagerer, der transporteres i en del af et køretøj bortset fra store busser og lignende, medmindre denne del af køretøjet er beregnet til passagerer og konstrueret med sæder til disse.

Således bestemt i Luxembourg den 14. oktober 2002.

R. Grass

Justitssekretær

M. Wathelet

Formand for Første Afdeling